

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Електронне видання

**ПЛАНИ
СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“БЕЗПЕКА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ”**

Харків
2014

Електронне видання

**ПЛАНИ
СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“БЕЗПЕКА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ”**

(галузь знань 1801 “Специфічні категорії”,
освітньо-кваліфікаційний рівень “Магістр”,
спеціальність 8.18010011 “Інтелектуальна власність”)

для студентів заочної форми навчання

Плани семінарських занять з навчальної дисципліни “Безпека інтелектуальної власності” (галузь знань 1801 “Специфічні категорії”, освітньо-кваліфікаційний рівень “Магістр”, спеціальність 8.18010011 “Інтелектуальна власність”) для студентів заочної форми навчання / уклад. : Г. Ю. Дарнопих, О. М. Левковець, Л. В. Нечипорук. – Х.: Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого, 2014. – 35 с.

У к л а д а ч і : Дарнопих Г. Ю. (тема 1),
Левковець О. М. (тема 1, 3),
Нечипорук Л. В. (тема 2).

*Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою
університету (протокол № 2 від 18.02.2014 р.)*

1. ЗАГАЛЬНІ ПОРАДИ ДО ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ І ПІДГОТОВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Безпека інтелектуальної власності – це дисципліна, що вивчає закономірності та організаційно-економічні механізми побудови й відтворення стану безпечного, захищеного розвитку сфери інтелектуальної власності на рівні держави і окремих суб'єктів господарювання.

Метою викладання навчальної дисципліни є формування системного наукового уявлення щодо змісту, закономірностей, специфіки процесів забезпечення інтелектуальної власності на макро- і мікрорівнях. За умов глобалізації інтелектуальна власність є потужним інструментом економічної експансії, конкуренції країн за доступ до ресурсів та ринків. Захищеність інтелектуальних ресурсів розвитку, їх продукування, обміну, ефективного використання є важливою умовою забезпечення конкурентоспроможності підприємств. Водночас сучасні технології створюють унікальні можливості для несанкціонованого отримання, копіювання, використання інтелектуального продукту. Тому для майбутніх фахівців з інтелектуальної власності актуальним є отримання спеціальних економічних знань щодо умов, чинників, загроз та ризиків формування і розвитку сфери інтелектуальної власності, особливостей застосування основних механізмів її забезпечення, організації та управління безпекою інтелектуальної власності підприємства.

Методологічна функція семінарських занять полягає у наданні можливостей студентам знати: сутність безпеки інтелектуальної власності як складової національної економічної безпеки; національні інтереси в сфері інтелектуальної власності; інституційні умови та принципи управління безпекою інтелектуальної власності; види загроз та ризиків для національної економічної безпеки у сфері інтелектуальної власності за умов глобалізації; основні організаційно-економічні механізми захисту інтелектуальної власності на рівні держави; сутність і скла-

дові безпеки інтелектуальної власності підприємства; умови перетворення інтелектуального продукту найманих працівників на об'єкти інтелектуальної власності; поняття і роль специфічних та інтерспецифічних інтелектуальних трудових ресурсів підприємства; поняття комерційної таємниці, конкурентної розвідки; завдання і функції служби економічної безпеки щодо захисту комерційної таємниці; переваги та недоліки забезпечення інтелектуальної власності через механізм комерційної таємниці; способи захисту комерційно цінної інформації при переговорах із потенційними партнерами; загрози та ризики для безпеки об'єктів права інтелектуальної власності підприємства; поняття та цілі «Due Diligence» інтелектуальної власності; ризики зарубіжного патентування; особливості захисту авторських та суміжних прав у мережі Інтернет.

Практична функція семінарських занять передбачає формування у студентів навичок: ідентифікувати внутрішні та зовнішні загрози, виявляти ризики безпеки інтелектуальної власності на рівні держави; прогнозувати наслідки реалізації загроз / ризиків для національної економіки; обґрунтовувати напрями подолання загроз та нейтралізації ризиків національної економічної безпеки в сфері інтелектуальної власності; розробляти механізми узгодження інтересів суб'єктів відносин інтелектуальної власності, заходи з забезпечення інтелектуальної власності при міжнародному науково-технічному співробітництві, запобігання промислому шпигунству; виявляти потенційні шляхи втрати об'єктів інтелектуальної власності підприємства; враховувати специфіку управління безпекою за фазами життєвого циклу об'єктів інтелектуальної власності; розробляти та координувати заходи з попередження та нейтралізації опортуністичної поведінки працівників, визначати та застосовувати інструменти закріплення і збереження на підприємстві інтерспецифічних інтелектуальних трудових ресурсів; виявляти ознаки ведення конкурентної розвідки щодо підприємства, застосовувати систему раннього конкурентного попередження; ідентифікувати відомості, що складають комерційну таємницю; розробляти

систему заходів щодо захисту комерційної таємниці; приймати рішення щодо доцільності укладення договору про конфіденційність, опціонної угоди; визначати найбільш ефективний вид патенту для захисту об'єктів права інтелектуальної власності, доцільність застосування міжнародної або традиційної процедури патентування; приймати управлінські рішення щодо вибору механізмів захисту об'єктів інтелектуальної власності підприємства.

На семінарських заняттях студентам заочного відділення рекомендовано розглянути три теми. Кращій підготовці до занять і більш глибокому засвоєнню навчального матеріалу сприяє виконання завдань для самостійної роботи: формулювання відповідей на теоретичні і тестові запитання, розв'язання практичних завдань, опрацювання рекомендованої літератури.

2. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 1. Безпека інтелектуальної власності як складова національної економічної безпеки

План

1. Безпека інтелектуальної власності в системі національної економічної безпеки. Інституційні умови і принципи управління безпекою інтелектуальної власності. Роль держави в управлінні безпекою інтелектуальної власності.

2. Загрози та ризики національної економічної безпеки у сфері інтелектуальної власності. Критерії та показники оцінки безпеки інтелектуальної власності.

3. Забезпечення національної економічної безпеки у сфері інтелектуальної власності. Механізми захисту інтелектуальної власності. Державне регулювання захисту інтелектуальної власності.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Запитання для самоконтролю

1. Дайте визначення національної економічної безпеки. Обґрунтуйте місце безпеки інтелектуальної власності в системі національної економічної безпеки.

2. Які підходи до визначення інституційних умов безпеки інтелектуальної власності існують?

3. Сформулюйте основні принципи управління безпекою інтелектуальної власності на рівні держави.

4. За якими ознаками можна класифікувати загрози безпеці інтелектуальної власності на рівні держави?

5. Що таке аутсорсинг інтелектуальних трудових ресурсів? Які його переваги та ризики для безпечного розвитку сфери інтелектуальної власності країни-донора?

6. Що таке промислове шпигунство та які з ним пов'язані загрози / ризики для безпеки інтелектуальної власності на рівні держави?

7. У яких галузях економіки промислове шпигунство є найбільш поширеним?

8. Назвіть стратегічні напрями подолання загроз та нейтралізації ризиків у сфері інтелектуальної власності в Україні.

9. Які ви знаєте організаційно-економічні механізми захисту інтелектуальної власності?

Практичні завдання

1. За експертними оцінками, у 2013 р. патентні витрати (судові тяжби, виплати, мирові угоди) провідних корпорацій світу у сфері високих технологій у 1,5 рази перевищують фінансування нових досліджень і розробок. Зокрема, компанія ARM, на процесорах якої працюють 90% мобільних телефонів у світі, в 2012 р. вирішила згорнути програму нових розробок і зосередитись на ліцензійних виплатах і судовому захисті своїх позицій. Чи вважаєте ви, що посилення захисту прав інтелектуальної власності призводить до втрат суспільства, гальмує НТП? Обґрунтуйте відповідь. Які ви можете запропонувати шляхи подолання зазначених негативних тенденцій розвитку сфери інтелектуальної власності?

2. Вступивши до СОТ, Україна взяла на себе зобов'язання щодо повного виконання Угоди ТРІПС (Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності). Які саме зміни у регулюванні сфери інтелектуальної власності передбачає приєднання країни до угоди ТРІПС? Чи існують у зв'язку з цим ризики для національної безпеки в сфері інтелектуальної власності? Якщо існують, то які? Обґрунтуйте відповідь, використавши у т.ч. дані Державної служби інтелектуальної власності України щодо динаміки та структури подання заявок, видання охоронних документів на об'єкти інтелектуальної власності.

Тестові запитання

1. Яке з визначень не характеризує безпеку інтелектуальної власності як складову національної економічної безпеки?

а) стан захищеності інтелектуальних ресурсів соціально-економічного розвитку, їх продукування, обміну, використання на макро- та мікроекономічному рівнях;

б) стан захищеності інтелектуального потенціалу особистості, підприємства, країни від внутрішніх і зовнішніх загроз, підтримка його на рівні, що забезпечує процес створення, одержання, реалізації, ефективного використання об'єктів інтелектуальної власності, достатній для сталого розвитку країни;

в) стан захищеності розвитку сфери інтелектуальної власності, що забезпечує ефективне використання інтелектуальної власності як ресурсу;

г) стан економіки та інститутів влади, за якого забезпечується гарантований захист інтересів національних товаровиробників;

д) процес забезпечення стану інтелектуальної сфери, за якого економіка здатна досягти і підтримувати рівень генерування, отримання, використання об'єктів інтелектуальної власності, достатній для забезпечення сталого розвитку, підвищення конкурентоспроможності національної економіки, добробуту населення.

2. З якою складовою національної безпеки безпосередньо пов'язана безпека інтелектуальної власності?

а) інформаційна безпека;

б) інноваційна безпека;

в) безпека у сфері міжнародного руху капіталу;

г) фінансова безпека;

д) військова безпека.

3. Що з переліченого не належить до основних принципів управління безпекою інтелектуальної власності як складової національної економічної безпеки?

а) максимальне узгодження інтересів суб'єктів відносин інтелектуальної власності, стимулювання запровадження та

поширення нововведень у спосіб, що сприяє зростанню економічного і соціального добробуту;

- б) забезпечення дотримання умов конкуренції;
- в) дотримання інтересів найпотужніших транснаціональних корпорацій;
- г) ефективність, системність, гнучкість, динамізм, наукова обґрунтованість;
- д) дотримання основоположних прав людини.

4. Які тенденції розвитку сфери інтелектуальної власності у світі зумовлюють актуальність перегляду інституційних основ її забезпечення?

а) високі темпи продукування піонерних інновацій, спрямованість наукових досліджень на розв'язання найбільш актуальних проблем розвитку людства;

б) перетік ресурсів у сферу НДДКР, що швидко окупаються, патентних війн; зростання трансакційних витрат на специфікацію, контроль за дотриманням, захист прав інтелектуальної власності; зменшення кількості піонерних інновацій; посилення технологічного розриву між країнами світу;

в) скорочення технологічного розриву між розвиненими країнами, країнами, що розвиваються та з трансформаційною економікою внаслідок посилення захисту прав інтелектуальної власності;

г) посилення ролі держави у створенні рамкових умов захисту прав власності, ефективного використання інтелектуального потенціалу через розвиток національної інноваційної системи, захист інтересів національних виробників на зовнішніх ринках, у взаємовідносинах з іншими державами;

д) зосередження прав на об'єкти інтелектуальної власності у ТНК, що сприяє прискоренню темпів науково-технічного прогресу і забезпечує спрямованість інновацій до сфер, які є найперспективнішими для розвитку суспільства.

5. Граничні індикатори безпеки інтелектуальної власності – це:

- а) кількісні показники, порушення яких викликає несприя-

тливій тенденції щодо розвитку сфери інтелектуальної власності;

б) інтервал величин (кількісних показників), у межах яких створюються найбільш сприятливі умови для відтворювальних процесів у сфері інтелектуальної власності;

в) кількісні величини, порушення яких викликає загрозові процеси у розвитку сфери інтелектуальної власності;

г) якісні характеристики стану сфери інтелектуальної власності, що визначаються на основі експертних оцінок;

д) обов'язкові для виконання / дотримання усіма суб'єктами відносин інтелектуальної власності показники, що встановлюються державою.

б. До загроз, що спричиняють низьку ефективність та гальмування процесів комерціалізації інтелектуальної власності в країні, не належить:

а) нестача кваліфікованих фахівців-менеджерів з інтелектуальної власності;

б) відсутність або низький рівень попиту на інновації, наявність альтернативного інноваційному джерела отримання економічного прибутку (рентного);

в) поширення в країні рейдерства;

г) масштабний трансфер із-за кордону застарілих технологій;

д) пряме іноземне інвестування, що супроводжується переданням сучасних управлінських та виробничих технологій.

7. Активний захист в забезпеченні інтелектуальної власності – це:

а) усі заходи, спрямовані на забезпечення безпеки у сфері інтелектуальної власності;

б) заходи, спрямовані на попередження загроз національним інтересам у сфері інтелектуальної власності;

в) заходи, спрямовані на обмеження та ліквідацію наслідків загроз національним інтересам у сфері інтелектуальної власності;

г) підтримка державою національних товаровиробників щодо набуття та захисту прав інтелектуальної власності за кордоном;

д) використання інтелектуальної власності як інструменту економічної агресії у міжнародній конкуренції.

8. До організаційно-економічних механізмів захисту інтелектуальної власності не належить:

- а) квотування;
- б) стандартизація;
- в) патентування;
- г) ліцензування;
- д) запобігання промислового шпигунству.

Список рекомендованої літератури

Андрощук, Г. Забезпечення економічної безпеки у сфері інтелектуальної власності [Текст] / Г. Андрощук // Інтелектуальна власність. – 2011. – №8. – с. 28-35

Бабенко, В. А. Інтелектуальна власність [Текст] : навч. посіб. / В. А. Бабенко, А. П. Лимар. – Дніпропетровськ: ДРІДУ НАДУ, 2011. – 151 с.

Варналій, З. С. Економічна безпека України: проблеми та пріоритети зміцнення [Текст] : монографія / З. С. Варналій, Д. Д. Брукальцева, О. С. Наєнко. – К.: Знання України, 2011. – 299с.

Економічна безпека держави: сутність та напрями формування [Текст] : моногр. / Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, С. М. Макуха та ін. / за ред. Л. С. Шевченко. – Х. : Право, 2009. – 312 с.

Інтелектуальна власність [Текст] : навч. посіб. / О. М. Стороженько, Г. В. Уманців, О. В. Фоміна. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2012. – 456 с.

Манжура, О. В. Інтелектуальна власність як чинник економіки знань [Текст] : моногр. / О. В. Манжура. – Полтава: ТОВ НВП «Укрпромторгсервіс», 2011. – 179 с.

Федулова, Л. І. Інноваційна політика [Текст] : підручник / Л. І. Федулова, А. А. Мазаракі, Г. О. Андрощук. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2012. – 604 с.

Федулова, Л. І. Інтелектуальна власність у національній інноваційній системі: науково-аналітична доповідь [Текст] / Л. І. Федулова, Г. О. Андрощук, В. К. Хаустов. – К.: Ін-т екон. та прогнозув., 2010. – 215 с.

Методичні поради до самостійної роботи при підготовці до семінарського заняття

При вивченні першого питання теми особливу увагу потрібно зосередити на визначенні сутності категорії «безпека інтелектуальної власності», з'ясуванні місця та ролі безпеки інтелектуальної власності в системі національної економічної безпеки. Зокрема, безпека інтелектуальної власності як складова національної економічної безпеки може розглядатись у таких значеннях. По-перше, як стан захищеності інтелектуальних ресурсів соціально-економічного розвитку, їх продукування, обміну, використання на макро- та мікроекономічному рівнях. По-друге, як процес забезпечення стану інтелектуальної сфери, за якого економіка здатна досягти і підтримувати рівень генерування, отримання, використання об'єктів інтелектуальної власності, достатній для забезпечення сталого розвитку, підвищення конкурентоспроможності національної економіки, добробуту населення. Важливо акцентувати на необхідності забезпечення стану захищеності розвитку сфери інтелектуальної власності, що забезпечує ефективне використання інтелектуальної власності як ресурсу. Необхідно звернути увагу, що найбільшою мірою безпека інтелектуальної власності пов'язана з такою складовою національної економічної безпеки як інноваційна безпека. Слід розглянути підходи до визначення інституційних умов безпеки інтелектуальної власності (соціально-економічних, організаційно-економічних, соціально-політичних, соціально-психологічних, правових). Зокрема, розглянути концепцію другої економічної революції за Д. Нортон (виникнення прав власності на об'єкти, що раніше знаходились у «відкритому доступі» (інтелектуальна продукція) як головна інституційна передумова розвитку сфери інтелектуальної власності), альтернативні позиції щодо умов безпечного розвитку сфери інтелектуальної власності (захист прав інтелектуальної власності впливає передусім на інтенсивність інновацій, тоді як їх спрямованість визначається іншими інституційними складовими). Необхідно зрозуміти основні принципи управління безпекою інтелектуальної власності, серед яких: максимальне узгодження інтересів суб'єктів

відносин інтелектуальної власності, стимулювання запровадження та поширення нововведень у спосіб, що сприяє зростанню економічного і соціального добробуту; забезпечення дотримання умов конкуренції; ефективність, системність, гнучкість, динамізм, наукова обґрунтованість; дотримання основоположних прав людини. Це дасть можливість уявити роль держави в управлінні безпекою інтелектуальної власності (створення рамкових умов захисту прав власності, стимулювання процесів відтворення, ефективного використання інтелектуального потенціалу через розвиток національної інноваційної системи та ін.), виявити сучасні закономірності та проблеми розвитку сфери інтелектуальної власності.

При розгляді другого питання слід засвоїти, що загроза безпеці інтелектуальної власності – це сукупність діянь, умов, чинників, що породжують небезпеку для сфери інтелектуальної власності. Для аналізу загроз важливо їх систематизувати за певними ознаками, як-от: внутрішні та зовнішні; об'єктивні та суб'єктивні; поодинокі та системні; такі, що гальмують та обумовлюють низьку ефективність процесів комерціалізації інтелектуальної власності. За умов глобалізації важливо розуміти загрози та ризики для безпеки інтелектуальної власності, що можуть виникнути при укладенні та реалізації міждержавних угод, унаслідок аутсорсингу інтелектуальних трудових ресурсів з боку інших країн, промислового шпигунства тощо.

При вивченні третього питання необхідно виходити з того, що найважливішим чинником подолання загроз національної економічної безпеки у сфері інтелектуальної власності є інноваційний розвиток суб'єктів економіки на всіх рівнях господарської діяльності. На цій основі формуються механізми захисту та розробляються стратегічні напрями подолання загроз і нейтралізації ризиків безпеки інтелектуальної власності. Важливо розібратися, у яких випадках застосовується активний захист (заходи, спрямовані на обмеження та ліквідацію наслідків загроз національним інтересам у сфері інтелектуальної власності), а в яких – пасивний (заходи, спрямовані на попередження загроз національним інтересам у сфері інтелектуальної власності); що представляють собою основні організаційно-економічні

механізми захисту, та які існують особливості їх застосування з позицій забезпечення реалізації національних інтересів у сфері інтелектуальної власності. Необхідно також ознайомитись із такими напрямами державного регулювання захисту інтелектуальної власності: регулювання трансферу технологій, попередження несанкціонованих форм запозичення науково-технічних рішень, запобігання промислому шпигунству, протидія недобросовісній конкуренції, нейтралізація наслідків недружніх актів з боку іноземних держав. Потрібно звернути увагу на особливості убезпечення інтелектуальної власності при міжнародному науково-технічному співробітництві; світовий досвід забезпечення реалізації національних інтересів при управлінні об'єктами, створеними з використанням коштів державного бюджету.

Тема 2. Безпека інтелектуальної власності підприємства

План

1. Інтелектуальна безпека підприємства та її складові.
2. Шляхи втрати об'єктів інтелектуальної власності та інформації про них. Загрози безпеці інтелектуальної власності підприємства.
3. Механізм управління системою безпеки інтелектуальної власності на підприємстві залежно від виду підприємства.
4. Форми, напрями і механізми захисту інтелектуальної власності підприємства. Завдання служби економічної безпеки щодо убезпечення інтелектуальної власності.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Запитання для самоконтролю

1. Які існують складові безпеки інтелектуальної власності підприємства?
2. Які можна виокремити шляхи втрати об'єктів інтелектуальної власності та інформації про них?

3. Які можна вирізнити загрози безпеці інтелектуальної власності підприємства?

4. Які існують показники виконання базових функцій системою безпеки інтелектуальної власності?

5. Які форми, напрями і механізми захисту інтелектуальної власності підприємства розрізняють в сучасних умовах?

Тестові запитання

1. Складовими безпеки інтелектуальної власності підприємства є:

а) безпека інтелектуальних трудових ресурсів; безпека об'єктів інтелектуальної власності; безпека руху знань в інноваційному процесі;

б) безпека інтелектуальних трудових ресурсів; безпека об'єктів інтелектуальної власності;

в) безпека інтелектуальних трудових ресурсів; безпека руху знань в інноваційному процесі;

г) безпека об'єктів інтелектуальної власності; безпека руху знань в інноваційному процесі;

д) безпека об'єктів та суб'єктів інтелектуальної власності.

2. Інтелектуальну складову економічної безпеки підприємства характеризують:

а) розвиток інтелектуального потенціалу підприємства, ефективне управління персоналом;

б) рівень застосування технологій, що відповідають сучасним світовим аналогам щодо оптимізації витрат ресурсів;

в) інформаційно-аналітичне забезпечення усієї діяльності підприємства;

г) правове забезпечення діяльності підприємства і дотримання чинного законодавства;

д) здатність протистояти загрозам, які існують та які можуть виникнути, які можуть завдати шкоди підприємству та за яких підприємство може понести суттєві збитки, змусити підприємство знизити темпи свого розвитку та зменшити капітал.

3. У процесі створення ефективної системи безпеки інтелектуальної власності на підприємстві необхідно врахувати:

а) специфіку підприємства; зовнішнє та внутрішнє середовище, в яких підприємство функціонує; необхідність своєчасного та чіткого виконання запланованих дій, які спрямовані на адекватну реакцію на загрози; планування та розробку стратегій та рішень; оптимальний розподіл та використання ресурсів, застосування вже існуючих на підприємстві засобів безпеки;

б) зовнішнє та внутрішнє середовище, в яких підприємство функціонує; необхідність своєчасного та чіткого виконання запланованих дій, які спрямовані на адекватну реакцію на загрози; планування та розробку стратегій та рішень; оптимальний розподіл та використання ресурсів, застосування вже існуючих на підприємстві засобів безпеки;

в) внутрішнє середовище, в якому підприємство функціонує; необхідність своєчасного та чіткого виконання запланованих дій, які спрямовані на адекватну реакцію на загрози; планування та розробку стратегій та рішень; оптимальний розподіл та використання ресурсів, застосування вже існуючих на підприємстві засобів безпеки;

г) зовнішнє середовище, в якому підприємство функціонує; необхідність своєчасного та чіткого виконання запланованих дій, які спрямовані на адекватну реакцію на загрози;

д) необхідність своєчасного та чіткого виконання запланованих дій, які спрямовані на адекватну реакцію на загрози; планування та розробку стратегій та рішень; оптимальний розподіл та використання ресурсів, застосування вже існуючих на підприємстві засобів безпеки.

4. Управління інтелектуальною власністю з метою її забезпечення як на рівні держави, так і підприємства – це процес, що включає такі складові:

а) розвиток інтелектуальної власності; аналіз ринку, який складається з можливостей, конкурентів та порушників (наприклад патентних прав); захист прав інтелектуальної влас-

ності; обмін інтелектуальною власністю;

б) захист прав інтелектуальної власності; обмін інтелектуальною власністю;

в) розвиток інтелектуальної власності; аналіз ринку, який складається з можливостей, конкурентів та порушників (наприклад патентних прав); захист прав інтелектуальної власності;

г) аналіз ринку, який складається з можливостей, конкурентів та порушників (наприклад патентних прав); захист прав інтелектуальної власності; обмін інтелектуальною власністю;

д) розвиток інтелектуальної власності; аналіз ринку.

5. Забезпечення безпеки інтелектуальної власності на підприємстві є необхідною умовою його подальшого ефективного функціонування, що пояснюється:

а) високою конкуренцією серед підприємств; необхідністю постійного вдосконалення існуючих технологій та процесів на підприємстві; появою інформаційно-обчислювального та телекомунікаційного обладнання, яке вимагає особливого захисту; необхідністю використання підприємствами найновітніших інформаційних технологій; неможливістю стабільної діяльності підприємства за умов динамічного зовнішнього середовища;

б) наявністю загроз із середини підприємства, що можуть виникати з боку працівників підприємства, діяльність яких спрямована на зниження можливостей використання інтелектуального потенціалу підприємства;

в) наявністю загроз ззовні, що можуть виникати з боку фірм-конкурентів щодо переманювання кваліфікованого персоналу, який має потужний інтелектуальний потенціал та володіє інформацією про інтелектуальну власність фірми;

г) специфікою діяльності підприємства;

д) особливостями організаційно-правової форми підприємства.

Практичні завдання

1. Проведіть систематизацію складових безпеки інтелектуальної власності підприємства (безпека інтелектуальних трудових ресурсів; безпека об'єктів інтелектуальної власності; безпека руху знань в інноваційному процесі).

2. Побудуйте алгоритм механізму управління системою безпеки інтелектуальної власності на підприємстві залежно від виду підприємства (можливо на прикладі конкретного підприємства). Необхідно враховувати: специфіку підприємства (структуру, напрям діяльності, чисельність персоналу, стратегію розвитку); умови, у яких підприємство функціонує (зовнішнє та внутрішнє середовище); необхідність своєчасного та чіткого виконання запланованих дій, які спрямовані на адекватну реакцію на загрози; планування та розробку стратегій та рішень; оптимальний розподіл та використання ресурсів, застосування вже існуючих на підприємстві засобів безпеки; постійний контроль та коригування діяльності підприємства, процесу формування безпеки його інтелектуальної власності.

Список рекомендованої літератури

Андрощук, Г. А. Экономическая безопасность предприятия: защита коммерческой тайны. [Текст] : моногр. / Г. А. Андрощук, П. П. Крайнев. – К. : Издательский дом «Ин Юре», 2000. – 400с.

Безпека людського розвитку: економіко-теоретичний аналіз [Текст] : моногр. / за ред. Л. С. Шевченко. – Х. : Право, 2010. – 448 с.

Внутрифирменное управление интеллектуальными активами [Текст] / Лукичева Л. И., Егорычев Д. Н. – М.: ООО «Омега-Л», 2004. – 192 с.

Коваленко, М. А. Економічна безпека корпоративного підприємства [Текст] : навч. посіб. / Коваленко М. А., Нагорна І. І., Родванська Н. В.; за ред. М. А. Коваленко. – Херсон : Олдіплюс, 2009. – 404 с.

Цибульов, П. М. Управління інтелектуальною власністю

[Текст] : моногр. / Цибульов П. М., Чеботарьов В. П., Зінов В. Г., Суїні Ю.; за ред. П. М. Цибульова. – К.: К.І.С., 2005. – 448

Ястремська, О. М. Інтелектуальна власність [Текст] : навч. посіб. / О. М. Ястремська, Д. О. Ріпка. – Х. : Вид-во ХНЕУ, 2010. – 279 с.

Методичні поради до самостійної роботи при підготовці до семінарського заняття

При підготовці до першого питання треба звернути увагу на визначення безпеки інтелектуальної власності підприємства. В цілому забезпечення інтелектуальної безпеки підприємства представлено системою організаційних і правових заходів впливу, спрямованих на своєчасне виявлення, нейтралізацію та ліквідацію загроз інтелектуальній безпеці підприємства. Забезпечення інтелектуальної безпеки на підприємстві є необхідною умовою його подальшого ефективного функціонування. Це пояснюється такими причинами: високою конкуренцією серед підприємств; необхідністю постійного вдосконалення існуючих технологій та процесів на підприємстві; появою інформаційно-обчислювального та телекомунікаційного обладнання, яке вимагає особливого захисту; необхідністю використання підприємствами найновітніших інформаційних технологій; неможливістю стабільної діяльності підприємства без забезпечення належного рівня інтелектуальної безпеки.

При вивченні другого питання слід усвідомлювати, що головною умовою забезпечення інтелектуальної безпеки підприємства є здатність протистояти загрозам, що існують та що можуть виникнути і завдати шкоди підприємству та за яких підприємство може понести суттєві збитки, знизити темпи свого розвитку та зменшити капітал. Загрози безпеці інтелектуальної власності підприємства можуть виникати як ззовні, так і зсередини підприємства. Зсередини підприємства загрози можуть виникати з боку працівників підприємства, діяльність яких спрямована на зниження можливостей використання інтелектуального потенціалу підприємства. Такими загрозами можуть бути недооцінка значення праці фахівців, заниження їх

значення для роботи підприємства. Ззовні загрози можуть виникати з боку фірм-конкурентів щодо переманювання кваліфікованого персоналу, який має потужний інтелектуальний потенціал та володіє інформацією про інтелектуальну власність фірми.

В результаті вивчення другого питання слід виявити такі загрози безпеці інтелектуальної власності підприємства:

компромат інформації (дистанційне шпигунство, підслуховування, викрадення документації, злочинне використання програмного забезпечення тощо);

технічні несправності (пошкодження обладнання, некоректна робота з обладнанням або програмним забезпеченням тощо);

несанкціоновані дії (несанкціоноване використання обладнання, використання неліцензійних програм та неправильне тлумачення даних, нелегальне опрацювання даних);

помилки під час функціонування (порушення під час використання, порушення правил тощо);

проблеми при роботі з персоналом (низька кваліфікація персоналу, недотримання комерційної таємниці, некоректні дії погано навчених, невдоволених умовами роботи працівників, неналежна процедура набору кадрів, висока плинність персоналу тощо).

Вивчаючи третє питання, зверніть увагу, що створення системи безпеки інтелектуальної власності вимагає вирішення комплексу завдань економічного, правового і правоохоронного характеру щодо захисту економічних інтересів та прав власності підприємства. Основними принципами, які необхідно врахувати при формуванні такої системи повинні бути: усвідомлення необхідності захисту інтелектуальної власності; визначення відповідальності за інтелектуальну власність; підвищення соціальних цінностей; активне запобігання та виявлення порушень захисту інтелектуальної власності; постійний контроль за рівнем існуючої інтелектуальної безпеки та внесення необхідних змін та оновлень; чітке визначення функцій кожного працівника та їх безперебійне виконання; співпраця з іншими підприємствами та обмін досвідом у питаннях інтелектуальної безпеки; об'єднання зусиль усіх працівників підприємства для

досягнення спільної мети; організація управління інтелектуальною безпекою спрямована на уникнення протиріч та конфліктів усередині підприємства.

Методика побудови механізму управління системою безпеки інтелектуальної власності на підприємстві має такі етапи:

1. Вивчення специфіки бізнесу підприємства, його місця на ринку, чисельності персоналу.

2. Аналіз зовнішніх і внутрішніх загроз інтелектуальній безпеці підприємства та вивчення інформації про можливість виникнення кризових ситуацій та поведінки підприємства в них.

3. Перевірка існуючих засобів щодо забезпечення захисту та аналіз їх придатності.

4. Моделювання нової системи інтелектуальної безпеки підприємства: розробка плану усунення виявлених під час перевірки недоліків; підготовка пропозицій щодо удосконалення існуючої системи, розрахунок усіх видів ресурсів, що необхідні; планування витрат на забезпечення належного рівня функціонування системи інтелектуальної безпеки, розрахунок бюджету.

5. Узгодження системи інтелектуальної безпеки та бюджету на її утримання з керівництвом.

6. Контроль за діяльністю створеної системи інтелектуальної безпеки.

7. Оцінки ефективності роботи створеної системи інтелектуальної безпеки.

8. Коригування та удосконалення системи інтелектуальної безпеки.

В межах четвертого питання слід визначити, що служба безпеки підприємства повинна здійснювати контрольні та координуючі функції з метою забезпечення узгодженої роботи всіх працівників і підрозділів. У процесі створення ефективної системи безпеки інтелектуальної власності на підприємстві необхідно враховувати: специфіку підприємства (структуру, напрям діяльності, чисельність персоналу, стратегію розвитку); умови, у яких підприємство функціонує (зовнішнє та внутрішнє середовище); необхідність своєчасного та чіткого виконання запланованих дій, які спрямовані на адекватну реакцію на загрози; планування та розробка стратегій та рішень; оптималь-

ний розподіл та використання ресурсів; застосування вже існуючих на підприємстві засобів інтелектуальної безпеки; постійний контроль та коригування діяльності підприємства, процесу формування його інтелектуальної безпеки.

Головним висновком дослідження безпеки інтелектуальної власності підприємства є: сучасні умови господарювання вимагають створення власної системи захисту, що сприятиме забезпеченню сталого функціонування та розвитку підприємства; запобіганню зовнішнім та внутрішнім загрозам; захисту його інтересів від протиправних посягань; запобігання втратам матеріальних та нематеріальних ресурсів; забезпечення нормального функціонування всіх підрозділів підприємства. Проте, незважаючи на таку необхідність, більшість українських підприємств не мають власної системи безпеки інтелектуальної власності.

Тема 3. Убезпечення об'єктів права інтелектуальної власності

План

1. Сутність безпеки об'єктів права інтелектуальної власності. Загрози та ризики втрати, несанкціонованого копіювання, використання конкурентами інтелектуального продукту.

2. «Due Diligence» інтелектуальної власності у зниженні ризиків безпеки інтелектуальної власності організації.

3. Патентування як механізм захисту інтелектуальної власності. Сучасні патентні технології. Традиційна та міжнародна процедури патентування. Зарубіжне патентування.

4. Ноу-хау і комерційна таємниця. Переваги і недоліки охорони комерційно цінної інформації у режимі конфіденційності.

5. Захист авторських і суміжних прав в епоху Інтернет.

6. Засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту товарів та послуг в забезпеченні інтелектуальної власності організації: сфера та особливості застосування.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Запитання для самоконтролю

1. Дайте визначення сутності безпеки об'єктів права інтелектуальної власності.
2. Що таке піратство та плагіат?
3. Для чого потрібен юридичний аудит інтелектуальної власності компанії?
4. У чому полягають оборонна та захисна функції патенту?
5. Які ви знаєте сучасні патентні технології?
6. Охарактеризуйте переваги та недоліки ноу-хау як механізму забезпечення об'єктів права інтелектуальної власності.
7. Назвіть основні ризики та механізми забезпечення авторських прав в епоху Інтернет.
8. Що таке ребрендинг та у яких випадках є доцільним його застосування для забезпечення інтелектуальної власності?

Практичні завдання

1. Поясніть, чому, на ваш погляд, рецепти Coca-Cola, парфумів Cосо Chanel протягом багатьох десятиліть зберігаються у режимі комерційної таємниці, а не патентуються? Спрогнозуйте можливі наслідки вибору другого варіанту захисту об'єктів права інтелектуальної власності (патент) для названих брендів.
2. Наведіть приклади, коли компанії змушені були вдасться до ребрендингу для поліпшення своєї репутації та відновлення гудвілу. У чому ви вбачаєте основні недоліки (ризики) такого способу забезпечення об'єктів права інтелектуальної власності?

Тестові запитання

1. *Компанія скуповує за низькою ціною велику кількість патентів або спеціально реєструє розпливчастий патент на винаходи, щоб потім подати позов до суду стосовно корпора-*

цій, які запускають у виробництво продукцію, виготовлену з використанням запатентованих елементів. Такі дії отримали назву:

- а) кіберсквотинг;
- б) плагіат;
- в) піратство;
- г) патентний тролінг;
- д) патентна експансія.

2. Збирання та аналіз інформації щодо прав інтелектуальної власності компанії з метою оцінювання можливих ризиків при їх придбанні та подальшому використанні характеризують сутність такої процедури, як:

- а) патентні дослідження;
- б) виявлення можливих порушень прав на об'єкти інтелектуальної власності;
- в) перевірка дотримання умов ліцензійних угод;
- г) юридичний аудит інтелектуальної власності («Due Diligence»);
- д) організація захисту комерційної таємниці на підприємстві.

3. Навмисне використання об'єктів авторського та суміжних прав з метою отримання комерційної вигоди без згоди правовласника називається:

- а) кіберсквотинг;
- б) ребрендинг;
- в) піратство;
- г) комерціалізація об'єкта інтелектуальної власності;
- д) франчайзінг.

4. Міжнародна процедура патентування згідно РСТ (Договір про патентну кооперацію) не уможливорює:

- а) отримання міжнародного патенту;
- б) подання міжнародної заявки на патент;
- в) проведення міжнародного патентного пошуку;
- г) отримання патентної охорони за межами окремої

держави у найбільш зручний та найменш витратний спосіб (заявнику для одночасного прохання патентної охорони в державах-учасницях РСТ достатньо подати одну заявку до одного патентного відомства однією мовою);

д) полегшення і прискорення доступу до найсучаснішої технічної інформації про винаходи.

5. З якою метою застосовуються «парасолькові» патенти?

а) для приховування справжніх намірів патентовласників, дезорієнтування конкурентів щодо власних перспективних розробок, напрямів досліджень;

б) для захисту тих областей досліджень (технології), у яких з певних причин тимчасово неможливо здійснювати подальші розробки або випуск продукції, для перешкоджання доступу до них конкурентів;

в) для участі у тендерах, якщо патентом необхідно буде підтвердити науковий рівень організації при конкурсі на отримання бюджетних коштів;

г) для охоплення патентним захистом усіх можливих варіантів, модифікацій, перспективних напрямів вдосконалення об'єкту, що захищається (використовується максимальна кількість істотних ознак у описі);

д) для презентації об'єкту патентування потенційному інвестору.

6. Що з переліченого не характеризує ноу-хау як механізм убезпечення об'єктів права інтелектуальної власності?

а) необмежений термін охорони;

б) відсутність витрат на отримання охоронного документу, сплату мит;

в) відсутність необхідності розкривати інформацію будь-кому;

г) обсяг охорони визначається формулою винаходу (корисної моделі);

д) відсутність формальних обмежень щодо об'єкту охорони.

Методичні поради до самостійної роботи при підготовці до семінарського заняття

При підготовці до першого питання теми семінарського заняття передусім необхідно акцентувати на сутності безпеки об'єктів права інтелектуальної власності як стану їх захищеності від зовнішніх та внутрішніх загроз, пов'язаних із можливістю втрати, несанкціонованого копіювання, використання конкурентами, від ризиків неефективного використання підприємством. Надалі слід ідентифікувати основні види загроз та ризиків безпеки об'єктів права інтелектуальної власності за умов глобалізації і розвитку ІКТ; надати визначення таким видам порушення прав інтелектуальної власності, як піратство, плагіат, кіберсквотинг, підробка та зміна інформації, інші форми недобросовісної конкуренції. Під *піратством* розуміють умисне протиправне використання об'єктів права інтелектуальної власності, що належать іншим особам, з метою отримання комерційної вигоди. *Плагіат* – це оприлюднення (опублікування) повністю або частково чужого твору під іменем особи, що не є автором цього твору. *Кіберсквотинг* (кіберзахоплення, захоплення доменних імен) означає реєстрацію найменувань доменів, що збігаються із засобами індивідуалізації або подібні до них, з наступним недобросовісним використанням як для власних комерційних цілей, так і для перепродажу власникам відповідних засобів індивідуалізації. Останнім часом у світі отримало поширення таке явище, як *патентний тролінг*, що може містити небезпеку для суб'єктів господарської діяльності (особливо – для великих корпорацій). Патентними троями називають компанії, що скуповують за низькою ціною велику кількість патентів або спеціально реєструють розпливчасті патенти на винаходи, щоб потім подати позов до суду стосовно корпорацій, які запускають у виробництво продукцію, виготовлену з використанням запатентованих елементів.

При підготовці до другого питання теми пропонується звернути увагу на те, що для зниження ризиків придбання, використання об'єктів права інтелектуальної власності підприємствам доцільно проводити процедуру юридичного аудиту («Due

Diligence») інтелектуальної власності, під яким розуміють збирання та аналіз інформації щодо прав інтелектуальної власності компанії з метою оцінювання можливих ризиків при їх придбанні та подальшому використанні. Необхідно звернути увагу, що «Due Diligence» охоплює дослідження патентів на винаходи, корисні моделі та промислові зразки, торговельних марок, комерційних таємниць, ноу-хау та авторських прав компанії, виявлення можливих порушень прав на них, перевірку ліцензій та договорів про співпрацю та ін. У процесі дослідження вся інтелектуальна власність компанії має бути встановлена й інвентаризована.

Найпоширенішим правовим механізмом забезпечення інтелектуальної власності є *патент*. При підготовці до третього питання теми семінарського заняття слід акцентувати на існуванні оборонної (захист від конкурентів завойованих сегментів ринку) та агресивної (завоювання нових сегментів ринку) функцій патенту, способах уникнення передчасного розкриття секретів при патентуванні. Перевагами патенту як механізму забезпечення об'єктів права інтелектуальної власності передусім є отримання власником патенту виключних прав на використання об'єкту протягом певного періоду часу та встановлення санкцій за порушення таких прав, можливість отримувати платежі за передання права використання об'єкту третім особам; серед недоліків - необхідність розкриття інформації щодо сутності винаходу (технології), ризику витоку інформації у випадку, якщо у патентуванні буде відмовлено; витрати на отримання охоронного документу, на підтримання його чинності; обмежений термін охорони. Утім, сучасні патентні технології передбачають застосування різних патентів: парасольковий; що блокує; що маскує; рекламний; локальний та ін. Кожен має власну сферу застосування (парасольковий – для охоплення патентним захистом усіх можливих варіантів, модифікацій, перспективних напрямів вдосконалення об'єкту, що захищається; патент, що блокує – для захисту тих областей досліджень (технології), у яких з певних причин тимчасово неможливо здійснювати подальші розробки або випуск продукції, для перешкоджання доступу до них конкурентів; патент, що маскує – для приховуван-

ня справжніх намірів патентовласників, дезорієнтування конкурентів щодо власних перспективних розробок, напрямів досліджень; рекламний – для презентації об’єкту патентування потенційному інвестору та ін.), відрізняються підходи до опису винаходу (формули, моделі та ін.) у заявці. Важливо розуміти зміст, сферу застосування, переваги, та недоліки міжнародної процедури патентування (за РСТ) у порівнянні з національною в контексті розв’язання завдань забезпечення об’єктів права інтелектуальної власності. Міжнародна процедура патентування уможливує подання міжнародної заявки, що матиме юридичну силу в усіх країнах – учасницях Договору про патентну кооперацію (РСТ); отримання патентної охорони за межами окремої держави у найбільш зручний та найменш витратний спосіб (заявнику для одночасного прохання патентної охорони в державах-учасницях РСТ достатньо подати одну заявку до одного патентного відомства однією мовою); полегшення і прискорення доступу до найсучаснішої технічної інформації про винаходи.

Утім, підприємства часто обирають для забезпечення інтелектуальної власності режим комерційної таємниці замість патентування. Підготовка до четвертого питання теми семінарського заняття передбачає необхідність розуміння переваг та недоліків *ноу-хау* як механізму забезпечення об’єктів права інтелектуальної власності. Серед основних переваг *ноу-хау*: необмежений термін охорони, відсутність формальних обмежень щодо об’єкту охорони, відсутність необхідності витратитись на отримання та підтримання чинності охоронного документу, відсутність необхідності розкривати інформацію, захист не потребує затвердження державними органами. Такий спосіб забезпечення є доцільним при неможливості контролю за несанкціонованим використанням об’єкту права інтелектуальної власності. Серед недоліків *ноу-хау* як механізму забезпечення об’єктів права інтелектуальної власності слід зазначити витрати на ведення спеціальної документації, створення системи режимних заходів для охорони інформації; ризику патентування об’єкту конкурентами, а отже – унеможливлення або ускладнення подальшого відкритого застосування об’єкту компанією; ризику втрати об’єкту внаслідок витікання інформації.

П'яте питання теми передбачає необхідність звернути увагу на особливості забезпечення захисту авторських та суміжних прав в епоху Інтернет. Зокрема, використовуються такі захисні механізми, як шифрування, паролі, контроль доступу, електронні конверти та ін.

При підготовці до шостого питання теми семінарського заняття слід визначити особливості застосування таких захисних механізмів, як засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту товарів та послуг (торговельні марки, комерційні найменування та ін.) в забезпеченні об'єктів права інтелектуальної власності; звернути увагу на те, що представляє собою ребрендинг, та у яких випадках є доцільним його застосування для розв'язання завдань забезпечення інтелектуальної власності. *Бренд* – це торгова марка, що встановлює і підтримує взаємовідносини із споживачами через пропозицію певної обіцянки (марочний контракт) і сприяє формуванню у свідомості споживача унікального, стійкого образу, пов'язаного з додатковими цінностями продукту у вигляді реальних, ілюзорних, раціональних або емоційних вигід, за які споживач згоден додатково сплачувати. *Ребрендингом* називають оновлення бренду, зміну одної чи кількох його складових. Ребрендинг є ризиковою процедурою, що потребує значних витрат часу та коштів. Необхідність у ребрендингу може виникнути у зв'язку з порушенням прав інтелектуальної власності, скандалами та шкодою репутації компанії (у тому числі – внаслідок недобросовісної конкуренції).

Список рекомендованої літератури

Абдуліна, І. Про патентних тролів [Текст] / Абдуліна І. // Інтелектуальна власність. – 2012. – № 8. – с.15-19

Андрощук Г. Зарубіжне патентування винаходів [Текст] / Г. Андрощук // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2011. – № 6. – с.38-47

Андрощук Г. Патентна система у світовій економіці: сценарії розвитку [Текст] / Г. Андрощук // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2010. – № 3. – с.10-21; № 4. – с. 36-53

Андрощук, Г. А. Экономическая безопасность предпри-

ятия: защита коммерческой тайны. [Текст] : моногр. / Г. А. Андрощук, П. П. Крайнев. – К.: Издательский дом «Ин Юре», 2000. – 400с.

Гордійчук, А. С. Економіка інтелектуальної власності [Текст] : навч. посіб. / А. С. Гордійчук, О. А. Стахів. – Рівне: НУВГП, 2012. – 330 с.

Інтелектуальна власність [Текст] : навч. посіб. / О. М. Стороженко, Г. В. Уманців, О. В. Фоміна. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2012. – 456 с.

Пахаренко-Андерсон, А. «Due Diligence» інтелектуальної власності допомагає уникнути помилок [Текст] / А. Пахаренко-Андерсон, О. Шамріна. // Інтелектуальна власність – 2012. – №2. – с.14-17

Понікаров, В. Д. Авторські права та інтелектуальна власність [Текст] : підручник / Понікаров В. Д., Єрмоленко О. О., Медведєв І. А. – Х.: ІНЖЕК, 2008. – 304 с.

Прахов, Б. Предотвращение потерь коммерчески значимых разработок и преждевременного раскрытия изобретений [Текст] / Б. Прахов // Теорія і практика інтелектуальної Власності. – 2011. – № 1. – с.59-67

Соколов Д. Ю. Современные патентные технологии [Текст] / Д. Ю. Соколов // Инновации. – 2012. – № 9 (167). – с. 97-100

Солощук, М. Захист прав інтелектуальної власності. [Текст] / М. Солощук, М. Капінос, Е. Лерантович // Інтелектуальна власність. – 2008. – №11. – с. 51-62

Ястремська, О. Інтелектуальна власність [Текст] : навч. посіб. / О. М. Ястремська, Д. О. Ріпка. – Х. : Вид-во ХНЕУ, 2010. – 279 с.

4. ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТУ ПРИ ВИВЧЕННІ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «БЕЗПЕКА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ»

ОФІЦІЙНІ ТА ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНІ САЙТИ

- portal.rada.gov.ua – Сайт Верховної Ради України.
- www.president.gov.ua – Сайт Президента України.
- <http://www.kmu.gov.ua/> – Сайт Кабінету Міністрів України.
- <http://www.me.gov.ua/> – Сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України.
- <http://www.minfin.gov.ua/> – Сайт Міністерства фінансів України.
- <http://www.mon.gov.ua/> – Сайт Міністерства освіти і науки України.
- <http://sips.gov.ua/> – Сайт Державної служби інтелектуальної власності України.
- <http://www.spfu.gov.ua> – Сайт Фонду державного майна України.
- <http://www.uipv.org/> – Сайт Державного підприємства «Український інститут промислової власності».
- <http://uacr.kiev.ua/> – Сайт Державного підприємства «Українське агентство з авторських та суміжних прав»
- <http://www.wipo.int> – Сайт Всесвітньої організації інтелектуальної власності.
- <http://www.eapo.org/ru/> – Сайт Євразійської патентної організації.
- <http://www.epo.org/> – Сайт Європейського патентного відомства.
- <http://www.inta.org> – Сайт Міжнародної асоціації товарних знаків.
- <http://www.bank.gov.ua/> – Сайт Національного банку України.
- <http://www.sta.gov.ua/> – Сайт державної податкової адміністрації.
- <http://radakmu.org.ua> – Сайт Ради підприємців України при КМУ.
- <ftp://web.nlau.net> – локальна комп'ютерна мережа академії, де надається додаткова література для самостійної роботи студентів.

5. ЗАПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Безпека інтелектуальної власності як складова національної економічної безпеки. Роль безпеки інтелектуальної власності у формуванні інноваційної моделі розвитку.

2. Суб'єкти безпеки інтелектуальної власності та їх інтереси. Суперечності інтересів суб'єктів відносин інтелектуальної власності.

3. Інституційні умови безпеки інтелектуальної власності. Сучасні трансформації інституційних основ сфери інтелектуальної власності.

4. Загрози та ризики безпеки інтелектуальної власності як складової національної економічної безпеки. Внутрішні та зовнішні загрози.

5. Промислове шпигунство в системі світової конкуренції.

6. Інтелектуальна власність як інструмент економічної агресії в умовах глобалізації.

7. Стратегічні напрями подолання загроз та нейтралізації ризиків у сфері інтелектуальної власності в Україні.

8. Превентивні і захисні заходи щодо забезпечення економічної безпеки в сфері інтелектуальної власності.

9. Державне регулювання трансферу технологій як складова убезпечення інтелектуальної власності. Попередження несанкціонованих форм запозичення науково-технічних рішень, запобігання промислового шпигунству.

10. Інтелектуальна безпека підприємства. Складові безпеки інтелектуальної власності підприємства.

11. Шляхи втрати об'єктів інтелектуальної власності та інформації про них. Загрози безпеці інтелектуальної власності підприємства. Ризики та збитки.

12. Механізм управління системою безпеки інтелектуальної власності на підприємстві. Управління безпекою відповідно до фаз життєвого циклу об'єктів інтелектуальної власності.

13. Напрями забезпечення безпеки інтелектуальної власності підприємства. Технічна, організаційна, мотиваційна під-

системи. Основні механізми захисту інтелектуальної власності на підприємстві.

14. Завдання служби економічної безпеки щодо забезпечення інтелектуальної власності. Підрозділ конкурентної розвідки.

15. Інтелектуальні трудові ресурси підприємства як носії знань. Перетворення інтелектуального продукту найманих працівників на об'єкти інтелектуальної власності підприємства.

16. Специфічні та інтерспецифічні інтелектуальні трудові ресурси. Збитки підприємства внаслідок їх втрати. Інструменти закріплення і збереження на підприємстві інтерспецифічних інтелектуальних трудових ресурсів.

17. Поняття комерційної таємниці. Комерційна таємниця і конкуренція. Конкуренти і партнери.

18. Ознаки ведення щодо підприємства конкурентної розвідки. Система раннього конкурентного попередження.

19. Методика виявлення відомостей, що складають комерційну таємницю.

20. Завдання і функції служби економічної безпеки щодо захисту комерційної таємниці. Форми контролю за каналами витоку інформації.

21. Система технічного захисту інформаційних об'єктів. Кібербезпека. Криптографічні засоби захисту.

22. Роль персоналу в захисті комерційної таємниці. Управління працівниками, що працюють із комерційною таємницею.

23. Переговори з потенційними партнерами. Договір про конфіденційність інформації. Опційна угода.

25. Сутність безпеки об'єктів права інтелектуальної власності підприємства. Загрози та ризики втрати, несанкціонованого копіювання, використання конкурентами інтелектуального продукту.

26.«Due Diligence» інтелектуальної власності у зниженні ризиків безпеки інтелектуальної власності підприємства.

27. Патентування як механізм захисту інтелектуальної власності. Запобігання передчасному розкриттю секретів при патентуванні.

28. Сучасні патентні технології: сутність, потенціал щодо забезпечення інтелектуальної власності підприємства.

29. Ноу-хау і комерційна таємниця. Переваги і недоліки охорони комерційно цінної інформації у режимі конфіденційності.

30. Захист авторських і суміжних прав в епоху Інтернет.

31. Ребрендинг: сутність та доцільність застосування для забезпечення інтелектуальної власності

32. Види страхування інтелектуальної власності. Види страхових полісів.

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ

Кафедра економічної теорії використовує такі критерії при проведенні заліку з навчальної дисципліни «Безпека інтелектуальної власності», що вивчається студентами заочного відділення:

«зараховано» – за виконання студентами програми навчальної дисципліни на достатньому рівні, про що свідчать: 1) активна робота на семінарських заняттях; 2) виконання завдань, рекомендованих для самостійної роботи; 3) аргументовані відповіді на заліку; 4) уміння самостійно формулювати висновки, використовувати отримані знання при аналізі практичного матеріалу;

«не зараховано» виставляється студентові, який не виконав програму курсу та не володіє навчальним матеріалом.

Навчальне видання

Електронне видання

**ПЛАНИ
СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“БЕЗПЕКА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ”**

(галузь знань 1801 “Специфічні категорії”,
освітньо-кваліфікаційний рівень “Магістр”,
спеціальність 8.18010011 “Інтелектуальна власність”)

для студентів заочної форми навчання

У к л а д а ч і : ДАРНОПИХ Г. Ю.,
ЛЕВКОВЕЦЬ О. М.,
НЕЧИПОРУК Л. В.

Відповідальний за випуск *Л. С. Шевченко*

Редактор *Л. В. Русанова*

Комп’ютерна верстка *Л. П. Лавриненко*

Підп. до друку 20.03.2014. Формат 60x84 ¹/₁₆.
Вид. № 76 Зам. № 76